

SYK AV Å BO PÅ LUGAREN? - INNEKLIMAET OM BORD I FISKEBÅTER

Rapporter fra enkelte fiskebåter tyder på at inneklimaet i lugarer og oppholdsrom kan gi helseplager. Symptomene forsvinner ved opphold på land for så å melde seg igjen når en ny arbeidsperiode om bord starter. Det dreier seg i første rekke om ulike irritasjoner/luftveislidelser. De forekommer ikke på alle båter.

Det er lenge kjent at kvaliteten på inneklimaet påvirker helse, trivsel og produktivitet. Begrepet inneklima favner bl annet luftkvalitet, støy, vibrasjoner, lys, stråling, temperatur og fuktighet. I det totale miljøaspektet hører også med psykososialt og estetisk miljø. Det er følgelig mange faktorer som enkeltvis eller sammen kan gi ulike helseplager. Luftveisproblemer vil i hovedsak skyldes atmosfæriske og termiske forhold.

Et forprosjektet, initiert av Fiskarlaget ved Teknologiforum, hadde som målsetting å avklare om det er sannsynlig at inneklimaet om bord i fiskebåter kan forårsake helseplager. Valgt fremgangsmåte for å undersøke dette var i første rekke å benytte spørreundersøkelse samt måling av inneklimaparametre om bord på en del båter. I tillegg er det foretatt befaringer om bord og innhentet opplysninger fra ulike aktører som redere, konsulenter, skipsverft, kontrollorganer etc.

Målinger og undersøkelser

En havgående fiskebåt i normal drift er vanskelig tilgjengelig. For å få gjennomført en innledende kartlegging var det derfor nødvendig å satse på enkle, pålitelige målemetoder som i hovedsak kunne administreres av besetningen. Innledningsvis ble det planlagt å kartlegge temperatur, relativ luftfuktighet og CO₂ nivå i et tilfeldig utvalg av båter.

Målingene dekket ca. 14 dager for hvert enkelt fartøy. 4-5 lugarer om bord på hver båt ble målt over 3 til 4 døgn. Det ble bedt om å få registrert minst en lugar med spesielle klager hvis slike fantes samt en "klagefri" lugar for hver båt. Målingene ble gjennomført høsten 2008.

For å kartlegge et større antall fartøy ble det utarbeidet et to siders spørreskjema for innhenting av enkeltindividers opplevelse av eget bomiljø om bord.

Resultater

Både temperaturforhold og relativ luftfuktighet for de undersøkte lugarer synes å ligge innenfor akseptable grenser. Gjennomsnittlig temperatur over måleperiodene ligger i området 15,4 til 23,7 °C og relativ luftfuktighet mellom 30,9 og 60,7 %.

15 °C må vurderes som kaldt for oppholdsrom, men betraktet som soverom vil en så lav temperatur være ønsket av mange. Temperaturvariasjoner påvist på en og samme båt kan skyldes individuelle temperaturønsker eller at klimatiseringsanlegget ikke evner å gi lik temperatur til alle lugarer.

Oppholdstiden på lugarene varierer betydelig. Noen rapporterer bare 3- 4 timer pr døgn mens andre oppgir 10 timer. I enkelte tilfeller er de 10 timene fordelt på tre perioder. Måten å bruke lugaren på er med andre ord forskjellig.

Tilbakemeldingene på utsendte spørreskjema var dårligere enn forventet. Fra de 100 tilskrevne rederiene har det bare kommet tilbakemelding fra 17 båter. For høy eller varierende temperatur er de forholdene som oftest påklages. Båt til båt variasjonen er betydelig. Enkelte har tilnærmet ingen klager eller symptomer mens den andre ytterligheten er en unison fremstilling av kritikkverdige forhold.

Oppsummering og konklusjoner

Materialet som er fremskaffet er ikke omfattende nok til å trekke helt entydige konklusjoner. Det samlede bildet gir imidlertid en indikasjon på situasjonen og hvilke forhold som kan gi problemer. Flest klager er knyttet til temperatur, tørr luft og støy. Rapporterte symptomer er oftest knyttet til irritert, tett eller rennende nese og heshet, tørrhet i halsen. Dette samsvarer med de symptomer som er omtalt som utgangspunkt for å iversette denne undersøkelsen.

Kompetansen om virkemåter, begrensninger og optimal drift av ventilasjonsanlegg er sannsynligvis ikke god nok om bord i båtene. Indikasjoner på dette er åpning av vinduer og dører som endrer luftfordeling samt erstatning av inntaksfilter med dårligere filterkvaliteter enn prosjektert.

Resultatene så langt gir ikke grunnlag for å påstå at det er forskjell mellom ulike fartøygrupper. Mellom enkeltfartøy kan det derimot være betydelige forskjeller.

En videreføring bør fokusere på et utvalg av ”problembåter” for å avklare hvordan disse skiller seg fra problemfrie båter.